21.9.2021

Talousvaliokunnalle

ASIA: U 42/2021 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksiksi ja direktiiviksi EU:n rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan toimintasuunnitelman toteuttamiseksi (rahanpesun vastainen lainsäädäntöpaketti)

OP Ryhmä kiittää lausuntopyynnöstä otsikon asiaan liittyen ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

1. Asetusehdotus rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen

Komissio totesi 7.5.2020 julkaisemansa rahanpesun estämistä koskevan toimintasuunnitelman yhteydessä, että EU:n nykyiset säännöt ovat kauaskantoisia ja tuloksellisia, mutta jäsenvaltiot soveltavat niitä eri tavoin. Sääntöjen erilaiset tulkinnat johtavat porsaanreikiin, joita rikolliset voivat hyödyntää. OP Ryhmä yhtyy tähän näkemykseen ja siksi kannattaa komission ehdotuksia EU rahanpesusääntelyn yhdenmukaistamiseksi ja kehittämiseksi. OP Ryhmän näkemyksen mukaan asetustasoinen sääntely tukee rahanpesusääntelyn yhtenäistä soveltamista EU:ssa.

Asetus jättää kuitenkin jäsenvaltiolle edelleen paljon liikkumavaraa. OP Ryhmä huomauttaa, että yhtenäinen soveltaminen EU:ssa saavutettaisiin parhaiten mahdollisimman yhtenäisen säännöstön kautta.

- Asetuksessa annetaan uudelle eurooppalaiselle AML-viranomaiselle laajat valtuudet antaa teknisiä sääntelystandardeja ja ohjeita. Mainittujen valtuuksien antamisen tarkoituksena on varmistaa luonnollisesti sääntelyn yhtenäistä soveltamista Unionin alueella. Haluamme huomauttaa, että finanssialalla sääntelyn trendinä on viime vuosina ollut, että sääntelyn laatimiseen liittyvää toimivaltaa siirretään yhä enenevässä määrin ja isompien kokonaisuuksien osalta valvojille ja/tai muille viranomaisille. Esitämme huolemme siitä, että lakien säätämiseen liittyvää valtaa siirtyy näin demokraattisesti valittujen lainsäädäntöelimien ulkopuolelle. Jatkoneuvotteluissa tulisikin kiinnittää huomiota siihen, että lainsäätäjän edelleen antamat toimivaltuudet olisivat tarkkarajaisia ja oikeasuhtaisia ja annettujen toimivaltuuksien käyttämistä arvioitaisiin.

- Komissio ilmoitti toimintasuunnitelmassaan toukokuussa 2020, että se tulisi antamaan ohjeita julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien roolista tietojen jakamisen selkeyttämiseksi ja parantamiseksi. Tietojenvaihto on erittäin olennainen osa tehokasta rahanpesun estämistä. On kuitenkin valitettavaa, että rahanpesuasetusta ja -direktiiviä koskevissa ehdotuksissa juuri ilmoitusvelvollisten keskinäinen tiedonvaihto sivuutetaan. Kuten Valtioneuvostokin U-kirjelmässään toteaa, on tärkeää, että tulevissa neuvotteluissa huomioidaan se, että viranomaisten ja ilmoitusvelvollisten välinen sekä ilmoitusvelvollisten keskinäinen tiedonvaihto mahdollistetaan.

- Asetusehdotuksen 9 artiklan mukaan ilmoitusvelvollisten olisi nimettävä yksi hallituksensa jäsen, joka vastaisi toimenpiteiden täytäntöönpanosta asetuksen

käyttöönoton varmistamiseksi. Yrityksen hallituksella on Suomen oikeusjärjestelmässä kollektiivinen oikeudellinen vastuu. Pidämme ehdotusta, jonka mukaan vain yksi nimetty hallituksen jäsen olisi vastuussa tästä, yhteensopimattomana nykyisen kansallisen sääntelyn kanssa. Pidämme tärkeänä, että säännös tulisi sovellettavaksi vain, jos se ei ole ristiriidassa kansallisen sääntelyn kanssa. Lisäksi toteamme, että vastuun osoittaminen vain yhdelle hallituksen jäsenelle saattaisi vähentää muun hallituksen kiinnostusta perehtyä näihin asioihin. Vaatimus saattaa myös vähentää asiantuntijoiden kiinnostusta toimia luotto- tai rahoituslaitoksen hallituksen jäsenenä ja näin vaikeuttaa laaja-alaisten ja asiantuntevien hallitusten kokoamista.

- Ehdotuksessa käytetään termejä ”group” ja ”parent company”, joilla viitataan osakeyhtiöoikeudellisiin organisaatioihin. Finanssipalveluita tarjotaan myös muissa juridisissa yhtiömuodoissa ja ryhmärakenteissa. Osakeyhtiömuotoisten konsernien lisäksi Suomen markkinoilla on mm. talletuspankkien yhteenliittymälain mukaisessa ryhmässä toimivia osuuspankkeja. Terminologiaan ja määritelmiin tuleekin kiinnittää jatkovalmistelussa huomiota ja siten varmistaa, että jatkossakin erilaisissa ryhmärakenteissa toimivilla finanssialan yrityksillä on yhtäläiset velvoitteet ja toimintamahdollisuudet - juridisesta ryhmärakenteesta riippumatta.

2. Direktiiviehdotus jäsenvaltioissa toteutettavista toimenpiteistä rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen ja direktiivin (EU) 2015/849 kumoamisesta

Direktiiviehdotus sisältää kansallisen option siitä, että jäsenvaltiot voivat ulottaa rahanpesusääntelyn myös sellaisille aloille, joita asetusehdotus ei soveltamisalansa perusteella koske. Jäsenvaltion tulee ilmoittaa aikomus perusteluineen komissiolle, joka taas arvioi tarpeen yhdessä AML-viranomaisen kanssa. OP Ryhmä kannattaa komission ehdotusta ja toimenpiteet vakuutustuotteisiin liittyvän kansallisen lisäsääntelyn tarpeellisuuden ja oikeasuhtaisuuden arvioimiseksi kannattaa aloittaa viipymättä.

3. Asetusehdotus varainsiirtojen ja tiettyjen kryptovarojen siirtojen mukana toimitettavista tiedoista (uudelleenlaadinta)

OP Ryhmä pitää perusteltuna asetuksen muuttamista ja velvoitteiden laajentamista koskemaan kryptovarojen tarjoajien tekemiä kryptovarojen siirtoja.

4. Asetusehdotus eurooppalaisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisviranomaisen perustamisesta

OP Ryhmän näkemyksen mukaan yhteinen valvontaviranomainen voi yhdenmukaistaa valvonnan tapaa ja sen antamien ohjeiden ja suositusten kautta voidaan varmistaa sääntelyn samanlaista tulkintaa ja soveltamista Unionin alueella. OP Ryhmä kannattaa komission ehdotusta AML-viranomaisen perustamisesta.

- Pidämme kuitenkin valitettavana, että EU-tason valvonta rajataan luotto- ja rahoituslaitoksiin. Komission vuonna 2019 toteuttaman rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ylikansallisen riskiarvioinnin pohjalta voidaan todeta, että jopa puolet rahanpesusta tapahtuu finanssisektorin ulkopuolella. Jotta rahanpesun estäminen olisi tehokasta, myös finanssisektorin ulkopuoliset toimijat on saatava vastaavan valvonnan piiriin. AML-viranomaisen toiminnan tehokkuus ja tulokset jäävät väärjäämättä puolitiehen sen keskittyessä vain finanssialaan.

- AML-viranomaisen toiminta rahoitettaisiin osittain EU:n talousarvion kautta ja osittain valvottavilta kerättävillä maksuilla: AML-viranomaisen vuosibudjetiksi on esityksessä arvioitu 46,1 miljoonaa euroa, josta 75% on suunniteltu katettavaksi ilmoitusvelvollisilta perittävillä maksuilla. Käytännössä AML-viranomaisen toiminnan

kustannukset jäisivät siis pääosin luotto- ja rahoituslaitosten kannettavaksi.

OP Ryhmä pitää rahoitusta koskevaa ehdotusta kohtuuttomana – etenkin huomioiden, miten paljon finanssiala käyttää jo nyt resursseja ylipäätään rahanpesun, terrorismin rahoituksen ja taloudellisen rikollisuuden torjuntaan. Ulkopuolisten arvioiden mukaan eurooppalaiset finanssilaitokset käyttävät vuositasolla tähän jopa yli 100 miljardia euroa. Todettakoon, että komission ehdotuksesta ei myöskään selkeästi ilmene, millä tavoin AML-viranomaisen valvontamaksut vaikuttaisivat kansallisille valvontaviranomaisille jo nyt suoritettaviin maksuihin.

Helsingissä 21.9.2021

Annina Tanhuanpää

Johtaja
Viranomaissuhteet ja sääntelyseuranta

Marjo Orrenmaa

Päällikkö
Sääntelyseuranta ja edunvalvonta

Asiantuntijakuulemiseen 22.9.2021 osallistuu OP Ryhmän edustajana
Riitta Alakiuttu, päällikkö, AML Compliance